There is a wood nearby Kunsthuis Syb

De publicatie ‘Vijf jaar Kunsthuis Syb’ bestaat uit vier delen waarvan ‘Oriëntatie’ de eerste is. Zij is, verspreid over publieke kunstinstellingen, kunstopleidingen, galeries en dergelijke van Nederland, gratis mee te nemen.

De volgende drie edities verschijnen rond januari, maart en mei 2006.

Kijk voor lezersreacties en meer op:
www.kunsthuissyb.nl/jubileum

SYB
Podium voor hedendaagse kunst

Uitgave
Kunsthuis Syb
www.kunsthuissyb.nl

Redactie
Petra Jekel
Klaas Koetje
Marjelle Over

Vormgeving
Sulki & Min Choi

Oplage
7500

‘Vijf jaar Kunsthuis Syb’ kwam tot stand met financiële ondersteuning van de Mondriaan Stichting.

Mondriaan Stichting
(Mondriaan Foundation)

Met dank aan de Provincie Fryslân en het VSB Fonds.

ISBN 90-810084-3-9 / NUR 646

© Copyright bij Kunsthuis Syb en de afzonderlijke auteurs, kunstenaars en vormgevers of hun rechtsopvolgers, Beetsterzwaag 2005. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de rechthebbenden.

Inhoud

4
Aimée Terburg
Daar op die trap

10
Marije van de Vall
Kunsthuis Syb
Een kunstenaarsinitiatief met meerdere kamers

14
Jan-Willem Romeijn
Vouwinstructies
Hoe u de lege ruimte weer terug in haar hoes krijgt

20
Klaas Koetje
Oriëntatie
53˚03'32.80"N 06˚04'36.45"E

Voorwoord

Oriënta’tie (<Fr.) *v., 1. het zich oriënteren; bepaling van de hemelstreek; 2. het georiënteerd zijn; gerichtheid; 3. inlichting, voorlichting, et cetera.* Je staat er voor en je ziet ’t niet: het aloude dorp met zijn statige panden en van een aan de hoofdstraat (de Hoofdstraat) de afkalvende muren, het verdwenen snoepfornuis, de ontkaderde lijsten, de deuren en ramen die het blikveld vernauwen, een trapgat of twee, een grasrijke gang naar achterland vol met bomen. Je leeft er voor even. Hier op papier zie je het helderder. Je wilt geen handleiding dus krijg je *a hell of an artwork.* Dat komt alleen goed als je doorpraat. Beetje harder ook voor het publiek achterin...

... de meest karakteristieke eigenschap van het verleden is wel de functie van woonhuis (*Thús,* november/december 2002). Nog origineel pleisterwerk boven de haard, restanten van muren die ooit de wanden van een bijgebouw zijn geweest, rijtjes blauwfigurige tegeltjes, daar bestaat Kunsthuis Syb onder meer uit (*Buiten proportie*, juni 2002). Het gebouw van Kunstruimte Syb is ontstaan door veelvuldige aanpassingen aan veranderende functies (*Thús*, november/december 2002). Zo kan elke tentoonstelling in Kunstruimte Syb samen met de architectuur een nieuwe en fantastische identiteit vormen (*Thús* november/december 2002).

‘We arriveren, luchten en reinigen de ruimte’ (*Blind House*, februari/maart 2005). De begane grond zullen zij volledig leeg laten (*Toen ik het huis deelde met toen*, maart/april 2005). De kunstenaars verwachten vervolgens met enkele ruimtelijke ingrepen zich het huis verder toe te eigenen: door gordijnen te spannen, plafonds te verlagen en het licht te maskeren (*Blind House*, februari/maart 2005). De kunstenaars vertalen camerabeelden van de ESA/NLR satelliet naar videoprojecties en monitorbeelden (*Hypergeo*, december/januari 2004/2005). Hun werk is op reis: het bevat vaak onderdelen van eerder werk en zoekt elementen en confrontaties op uit haar tijdelijke omgeving (*Dyn lân bestiet net,* januari 2005). Zo wordt het Kunsthuis meer en meer een gesloten object, omsloten en geconcentreerd (*Blind House,* februari/maart 2005).

In het achterhuis zal een ‘hokje’ getimmerd worden op zo’n manier dat hij precies aansluit bij en aangepast is aan de omgeving in het achterhuis, zodat hij volledig vanzelfsprekend aanwezig lijkt (*Een landschap*, april/mei 2002). Het is het geraamte van een huis dat ooit een levend ‘thuis’ was (*Thús,* november/december 2002). De kunstenaars zullen ook de tuin bij hun expositie betrekken door er een groot bord in te plaatsen met een afbeelding van de tuin (*Buiten proportie,* juni 2002). Een aantal inwoners uit Beetsterzwaag zal uitgenodigd worden om elkaar bij een diner te ontmoeten en de kunstenaars in te lichten over het dorp en zijn inwoners (*In dialoog met Beetsterzwaag*, november t/m januari 2001/2002).

Deze geluiden ontleenden de kunstenaars aan locaties ‘die een infrastructurele entree vormen bij de drie noordelijke provincies’ (*Hypergeo*, december/januari 2004/2005).

Het onderzoek naar de mentale reis richt zich verder op: de vraag of iemand een reiservaring kan ondergaan, door alleen deelgenoot te zijn van een achtergelaten beeld (een omschreven herinnering, gedocumenteerde restanten in de vorm van een foto, souvenir of ansichtkaart, geluid of geur); de hulpmiddelen voor herinneringen en associaties in woord, beeld, geluid (reisverhalen, foto’s en souvenirs); in hoeverre hulpmiddelen bij herinneringen het zelfstandig geheugen beïnvloeden of vervangen (*Buro Reis*, oktober/november 2002).

Het duo stelt tegelijkertijd de context ter discussie waarin kunst wordt gepresenteerd en wat kunst is en wat niet (*Dyn lân bestiet net*, januari 2005). Het resultaat is een archeologie van de ontwikkeling van het gebouw (*Thús,* november/december 2002). Het verwijst naar de in New York verdwenen Twin Towers (*Hidingplace,* december/januari 2002/2003). Kortom: Zij zijn geïnteresseerd in het onderzoek naar de combinatie van de films met de ramen van de ruimte zelf en installaties met spiegels en glas (*Blikken/Views/Blicke,* februari/maart 2003). Die werkelijkheden die een huis tot een thuis maken (*Thús,* november/december 2002).

Voor deze tekst zijn projectbeschrijvingen uit het vijfjarige verleden van Kunsthuis Syb gebruikt. De geschiedenis van dit kunstenaarsinitiatief is gedetailleerder na te vorsen op de website www.kunsthuissyb.nl.

Vragen aan kunstenaars die in Syb geëxposeerd hebben:

1 Wanneer deed je (mee aan) een project in Kunsthuis Syb?
2 Wat was je woonplaats ten tijde van je project? (met Google Earth kun je de exacte locatie vinden)
3 Hoe lag dat ten opzichte van Beetsterzwaag? (bijvoorbeeld Zuid-West)
4 Hoeveel kilometer is dat van Beetsterzwaag?
5 Hoe reisde je naar Beetsterzwaag?
6 Weet je de kosten nog oF kun je dat schatten?
7 Waar woon je nu?
8 Hoe ligt dat ten opzichte van Beetsterzwaag?
9 Hoeveel kilometer is dat van Beetsterzwaag?
10 Hoe zou je nu naar Beetsterzwaag komen?
11 Hoeveel zou dat nu kosten?
12 Ben je sinds je project nog wel eens in Kunsthuis Syb geweest? Zo ja, wat was de laatste keer?
13 Heeft het project in Kunsthuis Syb veranderingen veroorzaakt in je oriëntatie op de geografische wereld of de kunstwereld? Leg uit.
14 Is Kunsthuis Syb het centrum van de wereld?
15 Zo nee, wat zou de locatie moeten zijn?

53˚13'46.71"N 06˚34'18.34"E

1 1 mei - 6 juni 2003
2 Groningen
3 Noord-Oost **3**
4 43.6 km
5 Met de auto
6 600 euro
7 Groningen
8 NO
9 43.6
10 Auto
11 700 euro
12 Okt 2003
13 Mijn ogen werden geopend om bij kunsthuizen te kunnen exposeren met nieuwe kunstprobeersels
14 Nee
15 Groningen

Aimée Terburg

Daar op die trap

53°13'18.81"N 06°34'28.19"E
1 In okt 2002 in duoschap met Manja van der Storm: projekt Buro Reis
2 Met windows 98 op mijn vaste pc kan ik dat programma niet downloaden. Laptop met xp ligt in atelier
3 Ik heb geen verstand van [illegible]
4 43 km
5 Fiat Fiorino, dieselauto
6 De kosten van het hele project of alleen de reiskosten van de reis-kosten in totaal of de reiskosten van heen en weer of alleen heen? In laatste geval 43 km met 01:17 en dieselprijs van 2002. Kan mijn boekhouding niet loka-liseren. Dus 2,5 liter keer de dieselprijs van 2002 = €0?
7 Groningen, Schuitendiep
8 Uezelfde gok: Oost-Noord
9 43 km
10 Renault trafic, dieselbus
11 4,85 liter x €1,068= €5,17
12 3b, vorige week ivm kunste-naarsbijdrage. Daarvoor laatste keer bezoek opening van Blind House feb maart 2005
13 3b, het heeft de ogen geopend dat er meerdere woon-omgeving zijn dan alleen de staat binnen t.o.v. de kunst. Het heeft de drang vergroot Nederland voor de kunst voor een tijd te verlaten. Zodoende kan ik stelen dat het mijn oriëntatie op de geogr. + kunstwereld veran-derd heeft omdat die twee zaken onlosmakelijk verbon-den zijn. Nieuwe input van andere omgeving confronteert en scheept de [illegible]est
14 Nee, maar de [illegible]k waar ik ben is het [illegible]tum van de wereld dus Syb is het voor mij geweest
15 De plek waar ik ben is het centrum van de wereld dus elke locatie kan het centrum van de wereld zijn

Ogen heb ik. Aan alle kanten ogen die naar binnen en naar buiten kijken. Zie door mijn ogen terwijl ik jou bekijk. Voel mijn huid van binnenuit, terwijl ik jou betast. Praat hardop terwijl ik luister, roep en volg. Pas je aan, aan mijn ouderdom of bouw je eigen muren binnen mijn grenzen.

Wie heb ik hier in me. Streel ik jou met mijn ruwe binnenkant. Schuur ik je teveel weg? Of kijk je liever door mij heen naar de groene wereld buiten? Past je plan in mij of pas ik in jouw plan? Pas je mij? Pas mij. Pás je mij. Voel mij. Pas je mij. Meet mij.

Aarzel niet. Begin maar boven waar je hoofd zal rusten en je dromen zullen zwoegen om een beeld te maken dat helder is als je wakker bent. Als je luistert in je slaap fluister ik je toe. Door mijn kleinste oog zul je de groene kant in het donker zien, soms verzilverd door de maan. Door mijn andere ogen de versteende wereld beneden, vergeeld door gevangen zonnen.

Of wil je mijn binnenste poetsen. Sporen van eerder hinderen soms het denken, vertragen het zicht. Mijn glittervloer leidt je veilig terug naar de trap. Loop de trap voorzichtig af, hij is steil en blijf staan na de laatste tree. Wil je naar de groene kant of wil je naar de versteende wereld?

…boodschappenlijst maken voor thuis, begroting maken voor het hout, het wordt sowieso hout, dus eerst meten, wat moest ik nou nog meer doen. werktitel bedenken, wat voor hout, vast nog ergens wat over van dat ding, die ook opmeten. agenda checken plus invullen. cd's op meeneemlijst zetten. planning voor brainstorm. thuis de meeting doen, niet in Syb, die muren leiden zo af, straks willen ze daar wat mee doen. ik wil dat wegwerken, nieuwe wanden zetten is beter. de tijd, dat is een goed thema misschien, in ieder geval als starter. niet vergeten te tanken, telefoonnummer Syb doorgeven aan...

4

Loop eerst maar rond als je het niet weet. Ik jaag je niet op. Begin bij de hoek van het aanrecht, linksom langs de trap naar boven, een paar keer tegen de klok in. Zie je rechts het dak van de buren? En nog een paar keer rond. Stop en sta stil bij het aanrecht, leun maar even. Beneden trekt alles voorbij, gaat alles door, wat je ook doet. De klok van hiernaast loopt altijd, altijd in het zicht. Jouw hartslag kan de tijd bedwingen. Jij kunt het beheersen. Haal goed adem, sta echt stil. Als je mijn slag zo niet voelen kan, druk dan met je wijsvingers je oren stevig dicht.

Ga eerst weg. De afstand zal je gedachten scherpen. Maak je geen zorgen, ik blijf staan en verander niet. Alleen in jouw hoofd verander ik, voor niemand ben ik hetzelfde. Ik zal bij jou zien hoe ik veranderd ben, als je terug bent, als je luistert in je slaap. Rust anders even in die vensterbank, in die hoek met je rug naar de gestapelde stenen. Ik verroer me niet. Rust even uit, kijkend over de toppen van de bomen. Ik beweeg me niet.

Doet het je denken aan je oude dorp, loop nog een rondje rechtsom. Past het in je plan, loop nog een rondje rechtsom. Zie je links mijn blik op het oude, matte oog van hiernaast? Een oog en een oog bekijken elkaar al zo lang. Te allen tijde. In het donker zelfs, zien we nog. Maar mijn oog staat stil zonder jullie, staat stil zonder jou. Kijken is niet hetzelfde als zien. Wie ben ik voor jou, hoe kan ik je leren kennen? Ik laat je eerst gaan. Langs het asfalt. Aan je linkerhand de korte, witte cadans, rechts de witte doorgetrokken lijn die zingt. Samen brengen ze jou terug naar mij.

…kan ook bovenin openstellen, een showroom van bewoning. nee, de schijn van bewoning door een niet aanwezig fictief persoon. die week ik tot leven door de

52°24'54.48"N 04°17'04.12"E
1 31 maart t/m 1 mei 2005
2 (Van Hogendorpstraat 56-hs Amsterdam) 52°23'01.63" N 04°52'29.94" E
3 Zuid-West
4 150 km
5 Met de Auto
6 20 euro. Alleen heen
7 Den Haag
8 Zuid-West
9 195 km
10 Met de auto
11 30 euro. Alleen heen
12
13 Nee
14 Nee
15 N.v.t.

52°21'00.00"N 04°56'52.35"E
1 June-July 2005
2 Lat-Long: 52°21'00.00", 04°56'52.35"
3 SW
4 135.71
5 Mainly by car, but also train, subway, airplane for the other participating artists in my group
6 Around 1000 euros (auto cost is 700 including auto, insurance, gas); auto will be re-sold afterwards to get some money back
7 Same place
8 SW
9 135.71
10 Train + bus
11 Around 30 euros a/r
12 No
13 In terms of the geographical world I have been much more sensitive to the magnetic disturbances of the magnetic north I already have much more my inclination. Also my up/down feeling has been ce-orientated. I am much more sensitive to under now
14 I fear that that is always under my feet…
15 One inch below my belly bottom, somewhere inside me

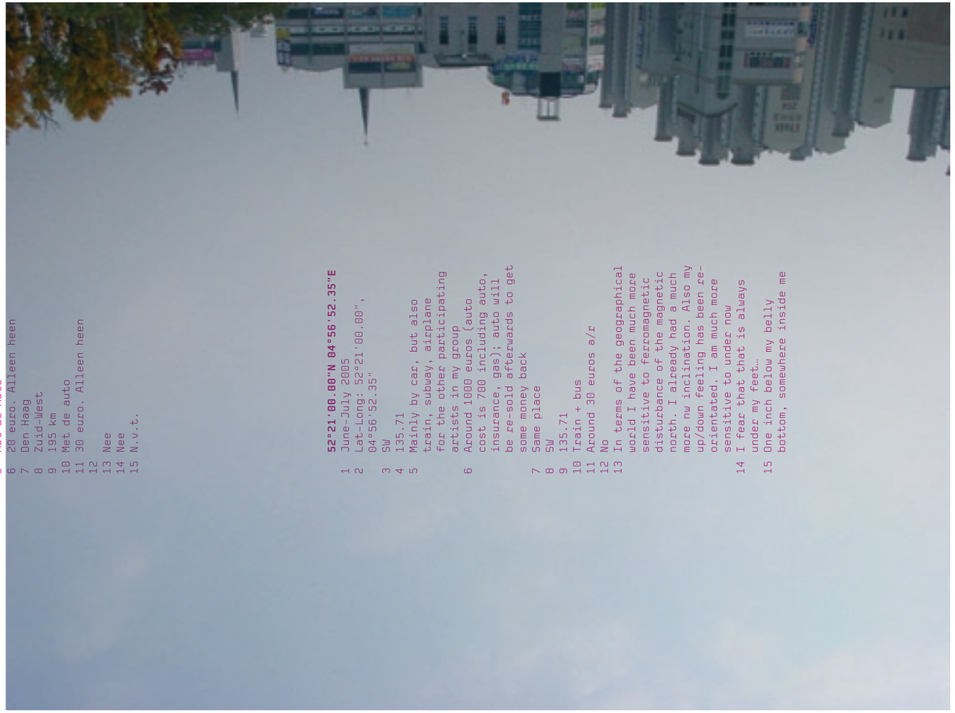

At four in the afternoon Kunsthuis Syb is in the shade.

omgeving in te richten boven. maar dan, ja, het proces beneden laten zien in tekeningen wat boven veranderd is. desnoods pit ik in dat keldertje en, wacht, dan kan ik dat als slaapplek van die persoon inrichten en zelf gewoon boven slapen. nee, dat is niet geloofwaardig. in wisselwerking kan ik veel beter die persoon opbouwen. dan vraag ik er iemand bij die als tegenpool, ja, dan kan ik beter een uitdaging, maar dan zitten we, moet die dan meedoen aan het project. dat hoeft niet natuurlijk. het is een kans op vervolg van mijn, ik denk dat die beelden van vroeger, dat jeugdverhaal is een...

Beneden in mij is de plek waar jij je ruim aan mij kunt meten. Armen wijd gespreid zodat je niet draaien kan, in mijn smalle gang. Doe daarna je handen strak naast je zij, draai in me om. En om en om. Voor ben ik recht en lager, achter hoog en schuin gebouwd. Met je handen boven je hoofd, strek ze, kun je de poort niet door. Loop

```
52°22'11.98"N 04°53'24.88"E
7-2-2005 - 11-3-2005
Amsterdam
Noord-West
Ik weet niet hoe ik dat kan
uitrekenen, maar ik weet wel
dat de afstand rond de 200
kilometer ligt
Een aantal keer met de trein
naar Heerenveen en met de
bus naar Beetsterzwaag. En
een aantal keer met een auto
of minibusje
€2.500,00
Amsterdam
Amsterdam

Met de trein en bus
Ongeveer €15,00 (enkele
reis)
Nee
Nee
Nee
In jezelf
```

om naar de trap, of loop gewoon naar buiten. Ga tussen de wachters bij de halte staan met je handen boven je hoofd. Is dat de plek waar je plan in past? Of hou je staande in de hoek waar alles langs mijn ogen trekt. Sta stokstijf stil, nee, verroer je niet. Zie door mijn ogen. Alles blijft voorbij gaan of je meedoet of niet. Pas mij. Pas je mij. Voel mij. Pas je mij. Meet mij.

Trek je schoenen uit, mijn bodem is heel warm. Loop weer rechtsom en vlij je tegen mijn witte huid in de smalle gang. Mijn huid is hier koud en vochtig maar blijf staan. Kies een gaatje, krab het verder open. Zo zacht, toch koud, je hebt geen nagels nodig en zink weg. Omarm die kilte, zo denk je scherper hoor. Leun in mijn huid. Armen, benen, vingers wijd gespreid en doe je ogen dicht. Blijf bevroren en leg je goede oor te luister. Of je met geluid een ruimte bouwen kan? Stap door mijn huid, ga naar de plek waar vlammen

warmte gaven. Zijn de schimmen van het vuur te warm? Loop maar door naar mijn blik op de steeg en verstening, langs mijn ruwe binnenkant. Zag je de deksel van mijn diepste ruimte in het midden? Daaronder in het kelderdonker met de deur goed dicht kun je ook veel zien. Loop eerst door naar de verankerde huid met mijn oudste oog, die heeft alles wat ik ben. Rechtsom kun je hangen aan mijn dragers. Span je in, trek je op, je kan het wel. Sta op mijn binnenhuidse wanden, wortel je tenen als tanden in mijn vel. Warm je aan de zon die door mijn ogen binnenkomt. Of wil je eerst proeven, herkauwen hoe ik ben.

…gedroomd dat die projectie klikbaar was met stok zonder snoer en die ander had een duwknop vast. vloer bestrooid met zand. rare droom. een performance als opening, nee, als afsluiting, meerdere gasten, maar dan zit ik met die muren, lijst maken om af te vinken.

```
52°06'06.75"N 05°06'17.96"E
In april/juni 2005
Beetsterzwaag
N.v.t.
N.v.t.
Met de auto (begin en eind
project, tussendoor een keer
materiaal inkopen in Soest)
€27,-- per enkele reis
Utrecht
Zuid-West
150 km
Auto
€30,-- (enkele reis)
Alleen door de zomen geke-
ken, vorige maand
Ja, Friesland is veel
groter geworden, ik dacht
dat het ten westen van
Zwolle dichtbij was met
kranten. Maar er blijkt een
heel interessante en steeds
verder ontwikkelende kunst-
wereld te zijn (Leeuwar-
den/Assen/Groningen en niet
te vergeten Beetsterzwaag).
Voor mij is het nu net als
Rotterdam of Amsterdam en
plek om af en toe even bij te
tanken en mij te oriënteren
op hedendaagse kunst.
Nee, absoluut niet. Maar het
bestaat wel, en dat is nieuw
voor mij. Niet een plek om
voorbij te rijden op weg
naar Groningen, maar even de
snelweg af
Zo als het nu functioneert,
artist-in-residence
```

de muren zijn echt poreus. als ik die gezichten dan meer inzoom, reacties vragen, als curator kan ik wel, of iets met koken doen. met geuren, inzoomen op de gezichten die eten terwijl ze al etend dat geprojecteerd zien. die geluiden als we eten, zo hard soms en dat slikken. met contactmicrofoons op een keel, kan ik dat dan genoeg versterken. als…

Volg met je wijsvinger mijn oranjebruine sporen totdat je vinger glad is. Zo glad dat je er doorheen kan kijken. Kies zelf maar, de vinger links of rechts. Je duim en middelvinger schuur je doorschijnend aan de randen van mijn tegels. Net zolang tot je het bloed ziet kloppen rond de schaduw van je bot. Je pink en ringvinger moeten blijven zoals ze zijn, daar steun je op. Want met doorkijkvingers kun je achter mijn losse brokken oude geuren pakken.

Prik die drie vingers in mijn vlees achter de

zwartbruine huid, nadat je de losse stukken hebt verwijderd. Duw ze er in en houd ze daar zolang je aan vier of vijf dimensies denken kan, afgemeten aan mijn maten. Boor ze er in en laat ze zitten zolang je aan mij denkt, afgemeten aan jouw maten. Als je vingers vol zijn, trek ze terug en stop ze in je mond om te zuigen. Proef je het boterharde zoet van mijn oude fabriek? Of proef je de witte beer die in mij is gebleven. Als je zo niet proeven kan, loop dan links om de hoek onder de dragers en krab met je nagels de zwart losse stukken kapot. Stamp ze met je voeten tot stof, wrijf het stof in de vloer met je blote voeten. En stop de brokken steen die overblijven in je mond, kauw maar flink je wangen stuk, je tanden glad. Vermaal ze, vermaal ze goed en fanatiek. Dan proef je mijn as, vermengd met jouw bloed, met het zoet van wat ooit was. Proef je mij. Past je plan in mij.

```
53°12'32.12"N 05°47'22.82"E
28.02.04 - 04.04.04
Leeuwarden (sorry maar
Google Earth werkt nog niet
op Mac)
NW
37 km
Bus
6 euro
Idem
Idem
Idem
Idem
7 euro
Nee
Niet in geografische zin, en
verder: heeft de kunstwereld
door ons project in Syb zich
anders op ons georienteerd?
Nee
Geen idee, als je de groot-
ste gemene deler zoekt
midden op de Dam misschien,
of op Times Square. Maar
Kunsthuis Syb heeft juist
met de periferie te maken,
je werkt er in afzondering
van de kunstwereld en bent
op jezelf aangewezen in alle
opzichten. Tegelijk neem je
het centrum van de wereld
altijd met je mee
```

Ga naar de binnenkant van mijn binnenhuidse wanden. Je moet weten dat mijn huid heel stevig was voordat ik ging groeien. Het is nu oud, poreus, verbrokkelt snel. Je had me moeten zien toen ik jong was. Zo zoet. Kijk door je wimpers heen en misschien zie je nog een glimp. Pas je aan, aan mijn ouderdom of bouw je eigen wanden binnen mijn huid. Ga rechts tussen de balken staan, met je rug tegen dat grijs cement. Beweeg je armen opzij, omhoog en weer terug, met de palmen op de muur. Langzaam. Net zolang tot het tintelen van je palmen je hele lijf doorstroomt. Voel mij. Meet mij. Tintel.

‘…many smiles, I think I’m just an actor, I don’t know what I’m after’. goed nummer, hmm, ‘I just hope the ending starts at the beginning’. misschien kan ik daar iets mee. die Kevn Kinney is absoluut niet gek. ‘a book becomes a dream, just passing through the day,

I just hope the ending starts at the beginning.’ ook de teksten op die andere cd’s eens meelezen. mmm-mmm-hhmm, ‘hang your phone out the window, I want to hear the pictures and the city below’. verdomde slim. ik wil de beelden horen en de stad beneden, dat kan ik als sample gebruiken. ik wil de beelden in je hoofd horen. dat is mooi. gewoon in het Nederlands. dichters uitnodigen. of zonder woorden in een instrumentale cyclus over de verschillen tussen stadsdrukte en deze stilte. of over het lawaai van het platteland. via een telefoon…

Wil je weer omhoog, bij het begin daarboven? Blijf dan eerst staan op de ijzeren trap. Blijf tintelen. Wrijf je voeten over de gaten, doe dit bij elke tree. Stap bovenaan door mijn oog op de daken van hiernaast. Hoe zie je me dan, kijk je wel? Neem dan de houten trap naar de plek waar mijn kleinste oog naar de verte blijft staren. Wrijf je voeten over de ruwe bodem daar, blijf

```
53°14'03.99"N 06°34'01.88"E
27 juli t/m 14 augustus 2005
Groningen
Oost
+/- 40 km
Per Auto
Geen eigen kosten, ik reed
mee met Serge Lammerts
Groningen
Oost
+/- 40 km
Per Auto
Geen eigen kosten, ik reed
mee met Serge Lammerts
Nee
Niet op de geografische
wereld, wel op de kunst-
wereld. Ik had gedacht dat
er meer over mijn schou-
ders mee gekeken zou worden
tijdens een project in een
galerie als deze. Tot mijn
grote verrassing en vreugde
was dat niet waar
Nee
Alleen ten tijde van het
verblijf in Syb is Syb het
‘centrum van de wereld’…
Alle andere tijden is de
plek waar ik ben voor mij
het centrum van de wereld.
Je kunt dit vergelijken met
dat men als (bv) Nederlander
geen landkaart maakt waar
Madagaskar in het midden
staat afgebeeld. Vice versa
ook niet. Dat is niet perse
egocentrisch in de nare
zin van het woord. dit is
slechts een kwestie van
perspectief
```

wrijven, tintel door. Via mijn kleinste oog kijk je. Misschien zie je nu het meest.

Trek je schoenen maar weer aan, beneden. Loop door naar buiten, langs mijn tuin, en verder, rechtdoor, alsmaar rechtdoor. Daar zijn de houten wachters, groter dan ik ooit kan zijn of zou willen wezen. We zijn al uitgepraat die groeienden en ik. Hoe we elkaar vermaakten ben ik vergeten. Wie er het langste wacht weten we niet meer.

De bomen die mijn wanden dragen, mijn vloeren vormen, mijn deuren zijn, zuchten alleen als ik praat. Vooral ’s nachts, als ik fluister dan hoor je ze kreunen. Ze zijn het groeien vergeten, ze zijn bij mij, in mij, ik laat ze maar met hun gezucht.

Alles wat warm is, eet en kauwt, ben ik nog niet mee verveeld. Jij blijft me voelen. Jij blijft me meten. Pas je mij? Het zijpad kies je, tot de roodwit geblokte balk. Ga dan verder langs de

aangelegde paden, hoor je de vier populieren die eeuwig ruisen, zelfs zonder wind?

— hang your phone out the window, I want to hear the pictures and the city below. verdomde slim. ik wil de beelden…

— Zing maar door, laat je gedachten stromen. Stap voor stap vertaal je je eigen wensen in beelden die ik kan zien. Ik wil ze horen, proeven, kauwen, zelfs schijten, loop maar door, zing maar door.

— ik wil de beelden in je hoofd horen. inderdaad. dat is mooi toch? ik loop wel zingend door als je dat zo prettig vind. tadaa-tadádadadaa-tadádadadaa. I just hope the ending starts at the beginning. als je het horen wilt zing ik wel door. ik nam mijn mond, ik stopte het in de koelbox, ik nam mijn dag en ik ging naar bed. zal ik het zonder woorden doen, in

53°11'57.89"N 06°34'50.84"E
1 Aan het Witte Wieven Weekend in februari 2002 tijdens het project Full House
2 Groningen, Winschoterkade (Ik heb bij Google Earth gekeken, maar snap zo gauw niet waar ik aan die codes kan komen. Moet ik het hele programma downloaden? Ik heb dat niet meteen gedaan)
3 Noord-Oost
4 44,3 kilometer
5 Met de auto van Anja Swint; zij reed; ik had nog geen rijbewijs en zeker geen auto toen
6 Weet ik niet want, zoals gezegd, Anja reed
7 Groningen, Treesenplaats
8 Noord-Oost
9 43,4 kilometer
10 Met de bus
11 Heen en terug ongeveer 10 euro per persoon met een blauwe buskaart en vanaf Groningen CS
12 Ja, de laatste keer was kort geleden op vrijdagmiddag 7 oktober 2005 met Maatje van de Vail om naar het project Samenwerking Media Act. Festival Friesland en Kunsthuis Syb te gaan kijken en de Kunstenaars Hannah Talbot en Roos Bouwers te ontmoeten. Voor Maatje Vail was dit een van de artikelen in deze publicatie, was het bovendien haar eerste bezoek aan het kunstenaarsinitiatief. Ik heb haar ook het boszijke 'achterland' niet onthouden
13 Ja, het besef dat er een wereld bestaat waar ook sprake van kunst en cultuur op niveau is buiten de Randstad met al haar claimen op belangrijkheid, werd met mijn intrede in de geschiedenis van Kunsthuis Syb steeds meer duidelijk. Voor iemand afkomstig uit de Veluwezoom werd bovendien duidelijk dat Friesland meer te bieden heeft dan horizon en wind (beetje verzelend), namelijk bossen en het statige 'kunstdorp' Beetsterzwaag (heel fijn)
14 Nee
15 Het centrum van de fysieke wereld is in het midden van de aardbol, waar het kokend heet schijnt te zijn, een grote vurige steenmassa zegt men. Het centrum van de geestelijke wereld is waar je eigen geest ook maar tijdelijk rondwaart. De essentie van het leven is alleen ervaarbaar. Het centrum van de kunstwerkelijkheid zal dan ook het geestelijke en het fysieke en dat is op vele plekken tegelijk. Een daarvan is Kunsthuis Syb. Meer wijsheden zijn er niet!

Vier dimensies in je denken. Of nog meer, zie het maar, zing het maar. Alsmaar door, rechtdoor, tot aan de rand waar je kan rusten. Zit stil en zie hoe plat en ver tegelijk het land is waar koeien traag kwispelend, het hoofd gebogen voor het lekkerste gras, in afgebakende velden een decor samenstellen voor jou.

...op het podium kan ook eronder. ze daar op een rij zetten. openmaken kan ook nog. als ik het zo schuin wil laten lopen, dan wordt het een ander effect, past dat nog bij de rest. als ik die nou voorin plaats via de webcam, nee, ik kan dat beter, hier is het hoger. of toch alleen maar hangen. die huiden moeten nog drogen, anders kan ik ze niet gebruiken. de vitrine moet dichtgekit voor de maden dan kan ik het weekend erna die stap weer laten zien. of namaken, ja. dan wordt het nog sterker. uitvergroten maakt het abstracter. foto's ervan weer afstandelijker maar als ik die weer laat verweren,

een instrumentale cyclus over de verschillen tussen stadsdrukte en deze stilte? hier kan ik mooie samples opnemen.

Loop door langs de plek waar je moet spelen, door naar het veld met hekken van wie-kijkt-naar-wie. Een hert, grote ogen, witgevlekt met struisvogelbenen ben je even. Die stapt met grote passen. Voel je dat? Als ik je zo bedenk, dan bestaat het ook. Loop maar door, langs de wereld van bijelkaarwoonmensen, soms bewield, anderen niet zo snel. Alsmaar door, rechtdoor, in de schaduw van al die houten wachters loop je. Het knappen onder je voeten echoot tussen hun stammen. Zonder wanden, hun hoge toppen, jij bent heel klein; wat voor ruimte is nu je plan? Klim in die hoge boom, tak na tak, helemaal naar boven. Hoe zie je mij door die bladerdeken, als je me vinden kan?

nee. ik ga bellen wanneer ik alles moet aanleveren voor de vormgever en vanaf wanneer ik erin kan. of helemaal nieuw maken, het begin en de schroeven laten zien, helemaal...

Of je nu kriskras, langs aangelegde paden, door de grond of lucht je weg aflegt. Als je terug bent in mij, woon dan in mijn dak als muis met x-ray ogen. Of in mijn huid in plaats van in de ruimte daartussen. Dan woon ik in jou.

Ik woon in jou. Mijn ogen heb je. Aan alle kanten ogen die naar binnen en naar buiten kijken. Ik kijk door jouw ogen terwijl je mij ziet. Ik voel je huid van binnenuit terwijl je me betast. Je praat hardop terwijl ik luister, zwijg en jij in mij blijven zal. Ik pas je. Ik voel je. Ik meet je. Jij past me.

Al mijn ogen die je hebt, heb ik ook.

53°13'42.57"N 08°33'53.57"E
1 27 juli t/m 14 augustus 2005
2 Syb
3 In
4 8
5 Auto
6 Totaal reiskosten + vervoerskosten (wat in het geval van mijn project op herzelfde neer kwam, namelijk dagelijks van Syb → X → Syb): €430
7 Groningen
8 Oostelijk
9 43,4 km
10 Auto
11 EA
12 Zaterdag 8 oktober 2005
13 Een tijd lang heb ik op een andere plek, dicht bij reisbureau en vanuit, onder pergolaties bekijken, oude je voor eeuwen de tent van de Kunsthuis Syb. Ik kunt heeft bij mij echter niet tweeëg gehaacht dat ik nu radicaal anders denk over de kunst of geographische wereld. Mijn kijk op de kunstwereld is wel verschoven ten gezichte van voor het project, maar dat heeft niet zoeer met de locatie te maken, als wel met de mensen met wie ik samenwerkte. De plek is daarin relatief ondergeschikt
14 Als je er woont en werkt zeker
15

The back of Kunsthuis Syb has large windows.

Marije van de Vall

Kunsthuis Syb

een kunstenaarsinitiatief met meerdere kamers

53°13'07.88"N 06°33'59.95"E
1 In april 2003 samenwerking
met Anja Teske
2 Groningen
3
4 48,5 km
5 Per auto samen met Anja
Teske
6 Ongeveer €[illegible],-- euro
7 Ja, geen idee!?
8 Nee
9 Nee
10 Een stad
11 13 strippen?
12 Ja, geen idee!?
13 Nee
14 Nee
15 Een stad

51°56'01.21"N 04°28'57.03"E
1 28 juli t/m 14 augustus 2005
2 Rotterdam
3 Zuid-West
4 205 km
5 Met de auto
6 Nee
7 Rotterdam
8 Zelfde
9 Zelfde
10 Met de auto
11 ?
12 Nee
13 Nee
14 Nee
15 De locatie is perfect ook
zonder dat het het centrum
van de wereld is

In een verre van neutraal pand in een Noord-Nederlands dorp komen kunstenaars samen om hun artistieke wensen vorm te geven. Hen wordt gevraagd dit te doen in relatie tot elkaar, tot andere kunstdisciplines of tot de omgeving. Dit *in situ* werkproces moet leiden tot *site specific* werken, waarbij de omgeving van groot belang is. In hoeverre is dit echter de daadwerkelijke uitkomst van de gerealiseerde projecten?

Kunsthuis Syb ligt aan de drukste straat van Beetsterzwaag. Hoewel het Kunsthuis bekend staat als locatie waar interessante kunstprojecten plaatsvinden, was ik er tot mijn spijt tot voor kort nog niet geweest. In eerste instantie sprong het Kunsthuis er niet voor mij uit. Het leek mij een gewoon huis in een rij van andere gewone huizen en enkele winkels. Ook bij het binnenkijken door de grote ramen aan de voorzijde kon ik niets opvallends onderscheiden. Ik had zicht op een muur; het was er donker en behalve een stoel, een tafel, een gedeelte van een trap en een mooie, oude deur in de muur was er weinig te zien. Degene die mij naar het Kunsthuis had meegenomen, was echter zeer verrast. Het bleek namelijk dat de *artists in residence* van dat moment de muur zelf van houten platen hadden geconstrueerd. Zij hadden het ooit voor de functie van galerie gestripte binnenhuis, wederom van binnenmuren voorzien. De ruimte voorin, normaal gesproken ook al het donkerste gedeelte van het benedenhuis, werd hierdoor nog sterker verduisterd. De deur die ik door het raam kon zien, hoorde eveneens oorspronkelijk niet in het Kunsthuis thuis, maar was tijdelijk van een buurman geleend!

Tijdens mijn bezoek verbleven de kunstenaars Hannah Talbot en Rob Donkers in Kunsthuis Syb. De Britse kunstenaar Talbot was bezig met het project 'Odd Fascinations of Unexpected Angst', waarin zij thema's als bezorgdheid en angst onderzocht in lichaamstaal en stem. Zij liet stemmen horen uit onverwachte hoeken in een donkere omgeving. Voor het vergaren van het interviewmateriaal had zij enkele *tea-parties* in Syb georganiseerd, waarvoor de lokale bevolking werd uitgenodigd. Zodoende konden mensen kennismaken en kon Talbot enkele mensen interviewen over hun grotere of kleinere angsten. Donkers werkte aan zijn project 'De Koekoeksklub': gerobotiseerde koekoeksklokken die steeds op vastgestelde tijden geluidscomposities lieten horen, waarbij hertenhoofden en andere tierlantijnen met de geluiden meebewogen. De verhouding tussen het verrassingseffect en het langere tijd boeiend houden van dit tafereel leek hem zorgen te baren en hij werkte aan de perfectionering van zijn installatie.

Beide kunstenaars Talbot en Donkers hadden zo te zien bij de ontwikkeling van hun werken zowel de mogelijkheden van de beschikbare ruimte ten volle benut alsook een aantal zaken zelf toegevoegd. Zo had Talbot platenspelers, een telefoon en luidsprekers aan de muren bevestigd, door middel waarvan de interviews ten gehore gebracht werden. Soms op een dusdanige sterkte dat ik dicht tegen de telefoonhoorn of een loshangend luidsprekertje moest kruipen om de tekst te kunnen verstaan. Dingen die een associatie met de geïnterviewden en een specifieke sfeer rond de thema's opriepen – variërend van letterlijke weergaven van de geïnterviewden op foto's tot gebruikte theezakjes, schilderlijsten en stapels tegels – had de kunstenares in de ruimte, nissen en in een zelfgecreëerde gang geordend. De zelfgebouwde muur, de verduisterde ramen en de oorspronkelijke architectuur

53°12'53.94"N 06°32'60.88"E
1 In januari/februari 2004
2 Groningen
3 Noord-Oost
4 49 km
5 Auto
6 Nee, sorry
7 Groningen
8 Noord-Oost
9 48
10 auto
11 4 x retour Groningen-Beetsterzwaag á 98 km = bijna volle tank = €50,--
12 Ja, eerst als 'gewone' belangstellende, later als programmacoördinator. Laatste keer aanwezig was afgelopen zaterdag
13 Eigenlijk vind ik geografische nuanceringen op het schaalniveau van Nederland irrationeel. Nederland is mondiaal gezien gewoon gelijk een stad, met een aantal aantrekkelijke groene suburbia, zoals dus ook Friesland…
14 Op persoonlijk vlak is het moment dat je daar bent en daar intensief woont en werkt, het Kunsthuis voor jou het centrum van de wereld waar je je kunt focussen op je werk. Maar het hebben van daadwerkelijke is? Volgens mij is dat een vraag waar alleen maar in deze context, een subjectief antwoord op mogelijk is. En vind ik het op dit moment niet zo interessant. Wat ik interessant vind is wat er in Kunsthuis Syb gebeurt.
Weet je, dat maakt niet zoveel uit. Je heet het toch te druk voor bijzaken. Of misschien juist wel… Misschien is dat belangrijk dat je juist in Beetsterzwaag zit, zal je niet iedar moment van de dag gestoord / en verstoord kan worden in je werken…
15 Misschien kun je Syb inpakken op het moment dat je je werk wilt presenteren aan de wereld en neerzetten op een plek, waar wat makkelijker mensen naar toe komen (dus dan toch het westen). Alhoewel ik daar meteen mijn vraagtekens bijzet. Beetsterzwaag is gewoon een prima plek, ook qua bereikbaarheid.

van de ruimte droegen bij aan de ervaring van het werk.

Donkers had zes koekoeksklokken op een geordende wijze op een oude vervallen muur in de ruimte gegroepeerd. De plaats die hij voor zijn presentatie had uitgekozen, was oorspronkelijk een afzonderlijke ruimte. Samen met dingen uit het dagelijks leven van een door hem bedachte boswachter of een dergelijke fictieve figuur – zoals een houten lijstje, groene jas, paraplubak en dergelijke – werd er opnieuw een sfeer van een afgeschermde ruimte gecreëerd. De stijleenheid van de bijna karikaturale spullen was duidelijk. Ook bij dit werk droeg de ruimte bij aan de ervaring van het werk.

De grens tussen werk en ruimte

Voor iemand die Kunsthuis Syb niet eerder had bezocht, was het onderscheid tussen de kunstwerken en de oorspronkelijke ruimte van het Kunsthuis niet goed te maken. De mogelijkheden die de ruimte bood waren door beide kunstenaars ten volle benut. De karakteristieken van de ruimte – een boeiend samengaan van oude architectonische elementen, zoals verweerde vloeren, afgebladderde muren en spannende nissen in combinatie met strakke nieuwbouw – liepen over in het werk en vice versa. De kunstwerken waren zo geïntegreerd met de ruimte dat ze onlosmakelijk met elkaar verbonden leken. Dergelijke werken worden vaak als *site specific* omschreven: de betekenissen van het werk en de ervaring ervan is niet los te zien van de locatie; locatie en werk vormen één geheel.

In het beschreven kunstproject lijkt de fysieke aanwezigheid van Kunsthuis Syb een grote stempel op het werk te drukken. Een van de doelstellingen van het Kunsthuis is dan ook om als unieke ruimte voorwaarden te scheppen om processen uit te lokken en een laboratoriumachtige situatie te stimuleren. Dit gebeurt door kunstenaars de mogelijkheid te bieden om *in situ* te werken. Dat wil zeggen dat kunstenaars worden uitgenodigd om langere tijd in het Kunsthuis te verblijven, ter plekke te werken en uiteindelijk het werk te presenteren. Het publiek wordt gedurende de looptijd van het project deelgenoot gemaakt van het maakproces en kan de ontwikkelingen in het Kunsthuis volgen. Kunsthuis Syb lijkt hierdoor het oriëntatiepunt, oftewel het middelpunt, te zijn, zowel voor de kunstenaars en hun projecten als voor het publiek. Voorwaarde voor deze benadering van de kunstprojecten is wel dat de werken die er gemaakt en getoond worden inderdaad *site specific* zijn.

Kijkend naar de projecten die eerder in het Kunsthuis hebben plaatsgevonden, is op te merken dat de mate waarin Syb als oriëntatiepunt omschreven kan worden, sterk kan verschillen. Dit houdt in dat de kunstwerken die in Syb gepresenteerd worden niet altijd als *site specific* omschreven hoeven te worden; ze hoeven niet perse onlosmakelijk met de locatie verbonden te zijn. Bovendien kan in de mate waarin ze dat zijn, nuancering aangebracht worden. Ook bij het werk van Talbot en Donkers is het Kunsthuis in verschillende mate van belang als oriëntatiepunt. Zo kan het werk van Talbot inderdaad als een 'echt' *site specific* werk aangemerkt worden. Het Kunsthuis is in die mate als oriëntatiepunt van belang dat de uiterlijke kenmerken van de ruimte invloed hebben op de ervaring van een spannende omgeving. Werk en ruimte vormen een onlosmakelijk geheel die de bezoekers met hun eigen angsten in contact

brengen. Het is echter niet alleen het Kunsthuis als fysieke omgeving, maar het zijn ook de inwoners uit Beetsterzwaag die op de thee zijn geweest en zijn geïnterviewd die bijdragen aan het werk. Talbots project is zodoende niet alleen aan de ruimte van Kunsthuis Syb gebonden, maar ook aan Beetsterzwaag. Het zijn immers de angsten van enkele buurtbewoners die centraal staan en zijn uitgewerkt in het werk. Door de ensceneringen in de karakteristieke ruimte van het Kunsthuis zijn die angsten tot een herkenbaar en bijna tastbaar geheel gemaakt voor het publiek.

In tegenstelling tot het werk van Talbot is Donkers' Koekoeksklub niet als zuiver *site specific* te omschrijven. De ruimte van het Kunsthuis draagt dan wel bij aan de ervaring van het werk, maar lijkt niet van doorslaggevend belang voor de betekenissen ervan. Het gaat in

51°26'23.64"N 05°28'12.25"E
1 2001
2 Den Bosch
3 Zuiden
4 197,8 km
5 Per auto
6 €71,21 (v.v.- €0,18 p/km)
7 Eindhoven
8 Zuiden
9 234,2 km
10 Per auto
11 €84,31 (v.v. - geschat e 0,18 p/km)
12 Nee
13 Ja, de uitreiking van de stimuleringsprijs voor jonge kunstenaars heeft voor mij veel betekend. Het is een aparte locatie, al is het alleen al door de constructie van het gebouw
14 Nee, maar kan het worden natuurlijk
15 Eindhoven, of Parijs, als vroeger

51°13'13.34"N 04°25'10.06"E
1 17 augustus 2005 - 18 september 2005
2 Antwerpen, Bredeerodestraat (google earth werkt niet op een macintosh helaas)
3 Zuid-West
4 273,3 km
5 Per Peugeot 205
6 €49,19 enkele reis? 273,3 km x 0,18 euro/km = €49,19
7 Antwerpen
8 Zuid-West
9 273,3 km
10 Per Peugeot 205
11 €49,19 vermoed ik
12 Neen
13 Ik ben me nu meer bewust van het logische feit dat er inderdaad ook kunstenaars in Noord-Nederland werken - iedereen lijkt zich altijd zo automatisch in Nederland althans op Amsterdam en Rotterdam te oriënteren. Hamburg lijkt me ook een fijne stad - er waren een aantal Duitsers op de opening van ons project, Hamburg ligt helemaal niet zo ver van Syb
14 Van 17 augustus 2005 tot en met 18 september 2005 jazekker
15 Het centrum van de wereld? Dat ben ik natuurlijk en dat is nu, op het moment van dit schrijven, op een stoel achter mijn computer op de zolder van een huis in de Bredeerodestraat nummer 56 in Antwerpen, België

het werk van Donkers niet om Kunsthuis Syb zelf of om zijn ruimte, maar om de koekoeksklokken en het maken van een interessante programmering van geluid en beweging. De specifieke presentatie van de zes koekoeksklokken, in twee geordende formaties van drie aan de oude muur, en de enscenering van de andere dingen in de ruimte, dragen bij aan het effect dat de koekoeksklokken hebben op het publiek. De omgeving fungeert als een soort vervallen huis met kneuterige of kitscherige dingen erin, waarin de klokken opvallen. Wanneer de klokken afgaan en lijken 'door te draaien' levert het geheel een komisch effect op. Dit effect is echter niet zozeer gebonden aan het Kunsthuis; een andere sfeervolle ruimte zou ook kunnen volstaan. Donkers heeft dan wel gebruik gemaakt van de ruimte, maar het werk zou zijn betekenissen niet verliezen bij het presenteren op een andere locatie.

Zoals uit de beschreven projecten blijkt, kan Kunsthuis Syb dus op verschillende manieren benaderd en gebruikt worden door de kunstenaars die er verblijven. In het project van Talbot heeft het Kunsthuis een belangrijke rol door middel van de sfeer die de karakteristieke architectuur oproept en als plek waarin het onderzoek van Talbot als het ware samenkomt en wordt uitgewerkt. Het geeft betekenis en veroorzaakt bij bezoekers het idee in een wereld te zijn beland waar onverwachte, enge dingen kunnen gebeuren of al zijn gebeurd. In het project van Donkers heeft Kunsthuis Syb meer de rol van een tentoonstellingsruimte en decor. Hoewel het bijdraagt aan de ervaring van bezoekers, is de ruimte niet dermate van belang voor de betekenissen van het werk dat het niet zonder haar kan bestaan; het gaat om de koekoeksklokken en de programmering ervan. Om bij de verschillende

projecten die in Kunsthuis Syb plaatsvinden te ontdekken in welke mate het Kunsthuis als oriëntatiepunt dient voor het project, kan Kunsthuis Syb benaderd worden als een tweeledig huis. Naast meerdere letterlijke kamers heeft Kunsthuis Syb als het ware ook meerdere figuurlijke kamers. Elke kamerdeur biedt toegang tot een manier waarop kunstenaars Kunsthuis Syb gebruiken en waarop het publiek het kunstwerk kan ervaren en interpreteren. Deze manieren kunnen, zoals is gebleken, in ieder geval variëren van tentoonstellingsruimte, decor en verzamelplaats van verschillende uitkomsten (zoals de interviews van Talbot) tot expliciete betekenisgever.

52°22'11.98"N 04°53'24.88"E
1 2002
2 Groningen
3 Zuid-West
4 43,1 km
5 Auto en bus
6 +/- 3000 euro
7 Amsterdam
8 [illegible]
9 [illegible]
10 Auto en [illegible]
11 19 [illegible]
12 Neen
13 Wanneer [illegible] is [illegible] huis [illegible] een [illegible] verdwijnen [illegible] proces [illegible] dus [illegible] werkt op de [illegible] en tijdje [illegible] mijn kijk op hennep [illegible] veranderen. Gebouwen [illegible] persoonlijk zelf verzinnen [illegible] met de landelijkheid [illegible]
14 Nee
15 Niet

52°22'11.98"N 04°53'24.88"E
1 19 september t/m 24 oktober 2004
2 Amsterdam
3 Zuid-West
4 [illegible],9 km
5 Trein
6 €5,60,--
7 Amsterdam
8 Zuid-West
9 [illegible] km
10 [illegible]
11 €35,70
12 Nee
13 Nee
14 Nee
15 Bestaat nog niet

There are two windows on the façade of Kunsthuis Syb; the main entrance is on the left.

Jan-Willem Romeijn

Vouwinstructies

Hoe u de lege ruimte weer terug in haar hoes krijgt

Inleiding

Thuis in een atlas turen, of de deur openen en weggaan. Het lijken verschillende dingen, maar in werkelijkheid is het erg moeilijk om het een te doen en het ander te laten. Allereerst waant de kaartlezer zich al gauw op een rivier als hij de blauwe kronkellijn over het papier volgt. Maar ook: de reiziger die met behulp van een reisgids de weg vindt, bevindt zich meestal tussen bestemming en reisgids in. Zodra onzekerheid de overhand neemt, stapt de reiziger terug naar de voorspelbaarheid van de overzichtskaarten, aan de hand waarvan een beslissing kan worden genomen. “U bevindt zich hier” staat op de stadsplattegrond, als om te zeggen: zolang u hier staat, bevindt u zich vooral op de plattegrond zelf.

De moeilijkheid herhaalt zich op de benedenverdieping van ons bestaan. Wie de atlas dichtklapt en zonder reisgids de deur uitloopt, laat de ogen over een nog abstractere kaart gaan, een kaart zo vertrouwd dat we haar niet meer zien. Onveranderlijk bevinden we ons in de uniforme ruimte, de ruimte van het assenstelsel, de ruimte dus die wij op school hebben leren tekenen. Hoewel schijnbaar onontkoombaar denk ik dat deze ruimte een kaart is, en het is deze hoogst abstracte kaart die ik in dit essay tot onderwerp neem. Ik zal hem beschrijven maar tegelijk zal ik de vouwlijnen in de kaart opzoeken om hem aan het einde van het essay opgevouwen aan u terug te geven. U kunt hem het beste thuis laten wanneer u naar Beetsterzwaag vertrekt.

Lege ruimte

Wie alle lucht uit een glazen fles pompt, heeft iets vreemds in handen: een stukje in glas vervatte lege ruimte. Dat wil zeggen, dat wat zich in de fles bevindt, is lege ruimte. Een substantie die over de hele wereld dezelfde leegheid heeft, dezelfde doorzichtige lichtheid. Wie de ruimte in een fles op een laboratoriumtafel heeft uitgehold, heeft de lege ruimte van elke andere plek in de wereld binnen handbereik. De lege ruimte in een atelier in Groningen is de lege ruimte in Beetsterzwaag is de lege ruimte in de bus naar Islamabad. Lege ruimte is overal hetzelfde.

Een term als ‘lege ruimte’ is eigenlijk een soort ontkenning. Het gaat in deze term om de ontkenning van de aanwezigheid van iets, of met een ander woord, het gaat om niets. We kunnen zodoende zeggen dat de term ‘lege ruimte’ niets aanduidt. Toch duidt het niet niets aan zoals de termen ‘vierkante cirkel’ en ‘de koning van Frankrijk’ niets aanduiden. Die laatste termen verwijzen naar dingen die niet bestaan. Om verwarring te voorkomen kunnen we in het geval van de lege ruimte misschien van ‘het niets’ spreken. Maar het is natuurlijk de vraag of er tussen ‘niets’ en ‘het niets’ een verschil bestaat. Met andere woorden, bestaat het niets?

De ruimte als ding

Voor de filosoof René Descartes was dit een heldere en duidelijke kwestie. Het denken is immaterieel en niet-ruimtelijk. Het bestaat onafhankelijk van de materiële wereld. De wereld, daartegenover, is in de eerste plaats materieel en ruimtelijk, de essentie ervan is uitgebreidheid. Naast de ruimte die we denken, de ruimte van de wiskundige objecten, bestaat er derhalve een lege ruimte onafhankelijk van dat denken, de ruimte die materie en pure uitgebreidheid is. De gedachte dat lege ruimte overal is en overal hetzelfde is, vindt bij Descartes haar oorsprong.

Dit Cartesiaanse ruimtebegrip vond weerklank bij de natuurkundige Isaac Newton, die er bovendien een overtuigend argument voor verzon. In een draaiende emmer, aldus Newton, staat het water op tegen de randen, terwijl het water in een stilstaande emmer helemaal vlak ligt. Dat is ook het geval in een verder helemaal leeg heelal, ofwel in een verder lege ruimte. Maar als de lege ruimte zelf niet bestond, dan zou er geen verschil kunnen worden gemaakt tussen de draaiende en de stilstaande emmer in de lege ruimte. Want alleen als de lege ruimte bestaat, is er iets ten opzichte waarvan de emmer draait of stilstaat. Omdat de draaiende en stilstaande emmer in elk geval verschillen vanwege het opstaande water in de draaiende emmer, moet de lege ruimte dus wel bestaan. Hoe kunnen we het opstaande water in de emmer anders verklaren, als we niet kunnen zeggen dat de emmer draait?

De ruimte als gedachte

Onzin, meende Gottfried Leibniz. Over een leeg heelal kunnen we helemaal niet denken, sterker nog, we kunnen er niet eens een emmertje water in plaatsen. Want waar moet dat emmertje dan komen? Hier, daar, of toch een beetje verder naar links? Dergelijke vragen over plekken in de lege ruimte zijn betekenisloos, omdat tussen plekken in de lege ruimte helemaal geen verschil gemaakt kan worden. Precies zoals de lege ruimte in Beetsterzwaag hetzelfde is als de lege ruimte in Groningen. Om een explosie van onzinplekken te voorkomen, zegt Leibniz, kunnen we het bestaan van de lege ruimte maar beter afzweren.

Deze onenigheid duurde totdat de Duitse filosoof Immanuel Kant zijn eigen handen onderwierp aan een messcherpe studie. Wat, zo vroeg hij zich af, zorgt ervoor dat de ene hand links is, en de andere rechts? Hoe komt het dat een linkerhand niet in een rechterhandschoen past? Natuurlijk, dat komt doordat, vanaf de linker handpalm bezien, de duim links van de vingers zit en niet rechts. Maar dan zijn de woorden ‘links’ en ‘rechts’ nog steeds niet uitgelegd, en met een antwoord zijn we zodoende niets opgeschoten. Om kort te gaan, wat Kant ook probeerde, het links-zijn van een hand bleek eigenlijk niet anders uit te leggen dan door te verwijzen naar een of andere vorm van links-zijn zelf. Hij kreeg links- en rechtshandigheid niet uitgelegd in termen van eenvoudiger of meer elementaire ervaringsgegevens.

De conclusie van Kant was dat links- en rechtshandigheid niet het resultaat zijn van hoe de dingen zijn. In dat geval was het namelijk mogelijk geweest om links en rechts in termen van die dingen uit te spellen. Blijkbaar, vond Kant, zaten links- en rechtshandigheid ingebakken in de manier waarop de lege ruimte zelf gestructureerd is, nog voordat zich daarin de ervaringen voordoen. Maar die lege ruimte van voor de ervaringen, hoe kunnen we daarop nog, spreekwoordelijk, onze hand leggen? Het is niet iets dat we met ervaringen leren kennen, we kunnen deze ruimte niet met schietlood en duimstok onderzoeken. Deze lege ruimte, aldus Kant, is een pure intuïtie, een ordeningsschema dat wij noodgedwongen aan de ervaringen opleggen.

Een imaginaire kubus

Daar staan ze: x, y, en z. Alle gebeurtenissen die we ervaren, alle bewegingen die we maken, passen in de nette kubus van Cartesiaanse coördinaten. Zo is de ruimte nu eenmaal, zo is de structuur van de ruimte. Wie wil weten waar Beetsterzwaag is, weet al dat het zich ergens in die imaginaire kubus zal moeten bevinden, want

52°23'18.26"N 04°51'43.38"E
1 Ik heb geschreven over
2 Amsterdam (Westerpark)
3 Zuidwest
4 145 kilometer (per auto)
5 Trein & fiets
6 29 euro
7 Amsterdam
8 ZW
9 Kees de Groot, voor Fiona Whelan & voor Submultimedia; daarvoor ook al eens voor Benjamin Gaulon & Dezzie Dimitsara
10 Project van Wilja Jurg & Kees de Groot, voor Fiona Whelan & voor Submultimedia; daarvoor ook al eens voor Benjamin Gaulon & Dezzie Dimitsara
11 Nee, niet echt – ik ga er al vanuit dat ex ook ‘in de provincie’ spannende dingen gebeuren
12 Nee, voor wie er werkt is het even een stap in de periferie, om je werk te kunnen centreren
13 Nee, niet echt – ik ga er al vanuit dat ex ook ‘in de provincie’ spannende dingen gebeuren
14 Nee, voor wie er werkt is het even een stap in de periferie, om je werk te kunnen centreren
15 Wat het is (zie boven)

52°21'33.15"N 04°51'21.19"E
1 2000 – zomer – Frysk voor Amerikanen
2 2000 – Oktober – Woudklanken
3 2002 – Oktober – Opening
4 Buro Reis – MouaFFK Al-Saudd
5 Geïnterviewd
6 Groningen
7 Noord-Oost
8 31,1 km
9 Samen met de meestal
10 met de auto
11 Kan ik me niets herinneren
12 Amsterdam
13 Zuid-West
14 141,8 km
15 Met de auto of met de bus en de trein
16 Met het openbaar vervoer zo’n 30 euro
17 Ik ben sinds Buro Reis niet meer in Syb geweest
18 Nee
19 Nee
20 Nee
21 Geen idee, maar laat het er zonnig en warm zijn

53°19'48.01"N 06°15'00.88"W
1 7th April – 9th May
2 Groningen
3 North-East
4 43,1 km
5 By car
6 No idea
7 Dublin
8 North-west
9 1077,2 km
10 For an exhibition I would like to see or for a new collaboration with Kunshuis Syb
11 No idea
12 No
13 No
14 No
15 I don’t believe in one centre of the world. Could it be one?

52°05'58.09"N 05°06'03.59"E
1 Zomer dit jaar, 27 juli, t/m 14 aug
2 Utrecht, Goudsbloemstraat
3 Beetsterzwaag ligt ten noorden van utrecht, grofweg
4 147,5 kilometer
5 Heen: auto; terug: bus/trein
6 Plusminus 30 euro totaal?
7 Zie hierboven
8 Zie hierboven
9 Zie hierboven
10 Zie hierboven
11 Met de bus en de trein
12 Een paar tientjes
13 Nee, later vast wel weer eens
14 Nee, hoewel echte randstedeling kende ik Friesland toch wel als mooie, geen cultureshock bezitten- tolle op de Kunsweezeld is ook niet echt verzonderd. Ik ben Nederlandse plek. In de grote steden ook trek je (meestal) als vorzelf wat meer kunstpubliek. In kleinere plaatsen, dan komen er alleen mensen als je daar zelf zorg voor draagt. Verder: je hebt hele goede kunstplekken in heel kleine plaatsjes, en hele slechte kunstplekken in hele grote steden. Het gaat niet om de locatie, maar om wat er op die locatie gebeurt. Een straat in Rotterdam kun je ook als je dorpje beschouwen
15 Bij tijd en wijle en tijdens Subgoed in ieder geval
16 Van het centrum van de wereld of van Syb? Syb ligt goed waar het ligt, het centrum van de wereld wil ik graag op een sokkelje in mijn achtertuintje

anders bestond het niet. En wie zich afvraagt hoe de ruimte in Beetsterzwaag is, maakt zich over die meest basale structuur van de ruimte geen illusies. Een driehoek in Beetsterzwaag voldoet aan exact dezelfde wiskundige wetten en relaties als in Amsterdam. Is dit nu een ontdekking, een structuur die wij in de wereld hebben blootgelegd? Of is het eerder een constructie, iets dat we afspreken om de uniformiteit tussen alle Beetsterzwagen te kunnen zien? Volgens Kant is het inderdaad een constructie, maar dan wel een constructie waarbuiten wij ons niets kunnen voorstellen.

Maar hoe rigide is die vooropgestelde en door ons geconstrueerde ruimte? De wiskundige Henri Poincaré plaatste in een Parijse ochtendkrant het bericht dat in het holst van de nacht de gehele ruimte, met alles wat zich in die ruimte bevond, sprongsgewijs van omvang was veranderd.

53°11'56.98"N 06°33'19.94"E
1 A: 6 april t/m 6 mei 2001
B: 13 maart t/m 23 maart 2003
2 A: Groningen, 9728 gm
B: Groningen, 9728 gm
3 A: Noord-Oost-Noord
B: Noord-Oost-Noord
4 A: 42,4 km
B: 42,4 km
5 A: Auto
B: Auto
6 A: Normale benzine €2,41; afschrijving-onderhoud €1,54; belasting en verzekering €1,85; totaal: €5,80 (0,137 cent per km)
B: Normale benzine €2,38 afschrijving-onderhoud €2,33 belasting en verzekering €1,58; totaal: €6,21 (0,146 cent per km)
7 Groningen, 9728 gm
8 Idem
9 Idem
10 Idem
11 Diesel €3,4; afschrijving-onderhoud €2,54; belasting en verzekering €1,81; totaal: €7,74 (0,183 cent per km)
12 Ja, 16 oktober 2005
13 A: Ja, Point de Vue 'Disposition et Mutuure' ging o.a. over het kijken naar en het denken over kijken met Ku Heeft Lucas Uzeg projecten te beantwoorden ook al was deze toen nog niet aan mij gesteld. Voor antwoord verwijs ik dus naar mijn eigen project.
B: Ja, het niet in een altijd met kunst bezwangerde wereld verteoven, of beter gezegd vooral niet, laat zijn sporen na in het denken over kunst. Het lokale onderwijs en zijn personeel weet niet actief mee te doen aan de discussies over hedendaagse kunst. Door een gebrek aan belangstelling ontbreekt de kennis hierover vermoedelijk o.a. door de matige nieuwsgaring in de regionale pers. Syb kan een waardevolle toevoeging zijn aan het leefklimaat van het dorp Beetsterzwaag. Ik verwijs hierbij ook naar de plannen om van Syb een tijdelijk dorpshuis te maken
14 Nee
15 Een erkend onderdeel van het veld waarin het wil en kan bewegen

Huizen, mensen, rivieren, en ook meetlinten, alles was om exact twaalf uur plotseling uitgedijd. Het voor de hand liggende probleem was natuurlijk: niets of niemand kon achterhalen hoeveel groter de ruimte precies geworden was. En dat was precies wat Poincaré met zijn absurde krantenbericht bedoelde te zeggen. De structuur van de ruimte is tot op zekere hoogte een afspraak, een conventie. Pas nadat we een aantal afspraken hebben gemaakt, kunnen we de ruimte als ordeningsschema voor de wereld gebruiken.

In de tweede helft van de negentiende eeuw werden ordeningsschema's verzonnen die sterk van de voorstelbare imaginaire kubus afweken, schema's waarin de ruimte gekromd is, of waarin de ruimte kan groeien. Het bekendste voorbeeld is wel dat van de algemene relativiteitstheorie van Albert Einstein. Hij liet zien dat we het vallen van voorwerpen en het draaien van planeten op twee verschillende manieren kunnen begrijpen. We kunnen de ruimte rondom de zon als een statisch schema neerzetten, en doen alsof de planeten door de zon in een kromme baan worden gehouden. Maar we kunnen ook doen alsof de planeten gewoon rechtdoor bewegen, terwijl de ruimte voortdurend van de zon af buigt. Inderdaad, met Einstein heeft de ruimte het toppunt van haar abstractie en schematisering bereikt.

De geïnternaliseerde ruimte

Het onderzoek van de Russische psycholoog Vygotsky suggereerde dat het internaliseren van externe symboolsystemen een noodzakelijke component is in de ontwikkeling van onze cognitieve mogelijkheden. Ons begrip van de ruimte kan als voorbeeld daarvan dienen. Wat bij Kant begint als de conclusie dat wij voor de ervaring een intuïtie van ruimte moeten hebben, eindigt in een schematisch ruimtebegrip dat aan de basis ligt van ons wereldbeeld, een ruimte dus die als kaart kan dienen om naast elke ervaring in de hand te houden. En dus ook een kaart die we maar moeilijk thuis kunnen laten, omdat zij in het onderwezen hoofd is ingesleten.

Toch laat ook deze kaart nog de vouwen zien die het bij aanvang had, en die ons in staat stellen om de kaart weer op te bergen. Met Descartes en Newton was de ruimte buiten, ofwel als ding aanwezig, en met Leibniz en Kant kwam de ruimte binnen, en was het aanwezig in de gedachte. Deze internalisering is de essentiële vouwlijn, en de vraag dringt zicht op hoe zij tot stand is gekomen. Waaraan zijn precies de gedachten ontsproten, die de aanvankelijk buiten ons geplaatste ruimte in zich hebben weten op te nemen?

53°08'32.88"N 06°94'36.45"E
1 December 2004 Kees de Groot en Ülja Jurg
2 Noordeshagen 11 Enschede
3 Zuid-Zuid-Oost
4 151 km
5 Auto
6 Nee
7 Enschede
8
9
10
11
12 Nee
13 Nee
14 Nee
15 Nee
51°56'01.21"N 04°28'57.03"E
1 Januari 2005
2 Rotterdam
3 Ken Jacobs
4 Per auto
5 Nee
6 Rotterdam
7 Een zuiden
8
9
10 Onze auto is gestolen, dus
11 [illegible]
12 Nee
13 Nee
14 Nee
15 Het centrum van de wereld bestaat niet

There is a bus stop in front of Kunsthuis Syb.

De gedachte als beweging

Het vraagt enig inlevingsvermogen, maar de meeste mensen kunnen zich vrij aardig voorstellen hoe het is om een plant te zijn. Een traag levend wezen dat, anders dan wij, geworteld is en daarom geen verplaatsingen door de ruimte beleeft. Dat wil zeggen, een wezen dat, enkele zwervende woestijnplanten daargelaten, de ervaring van het reizen ontbeert. Het is in dat licht geen wonder dat geen enkele plant ogen of oren heeft. Voor coördinatie heeft een plant die instrumenten namelijk niet nodig. Zo heeft een plant ook geen zenuwstelsel, en zeker geen overkapt en ingekapseld brein. Een dergelijke zenuwuitwas wordt alleen door een hoge mate van beweeglijkheid noodzakelijk gemaakt.

Er zijn maar enkele denkstappen in dezelfde richting voor nodig om uit te komen op de conclusie dat mensen kunnen denken omdat zij geen wortels hebben, omdat zij zich niet met de aarde kunnen voeden. Wij kunnen ons verplaatsen in planten, precies omdat wij in dat opzicht niet op planten lijken. Voor een illustratie hiervan hoeven we niet verder te gaan dan deze alinea zelf. De denkmetaforen verwijzen stuk voor stuk naar beweging: denkstappen, uitkomen op, ons ergens in verplaatsen, verder gaan. Alle denken, zo schreef de Zwitserse psycholoog Piaget al, is een verinnerlijkte vorm van bewegen.

Vouwlijnen

Ons inlevingsvermogen is helaas niet lenig genoeg, of misschien juist te buigzaam voor verdere speculaties over het plantenleven. Voor dit essay ligt het meer voor de hand de relatie te leggen tussen de lege ruimte en de bewegingen in het denken. Want als we de suggestie dat alle denken uit onze bewegingsvrijheid ontstaan is tot het einde volgen, dan is ook ons begrip van ruimte zelf terug te voeren op de ruimte waarin wij in werkelijkheid bewegen. De abstractie, het idee, is uiteindelijk iets dat volgt uit de fysieke capaciteit van het bewegen. De ruimte werd eerst tot kaart gemaakt in de gedachte, maar de gedachte wordt nu tot beweging gemaakt in het lichaam.

Het is cruciaal dat we hiermee niet terug zijn bij af. De lege ruimte is niet perse het ding dat Descartes erbij voor ogen had. Eerder is het denken niet meer de afzonderlijke substantie die het bij Descartes was. We moeten af van het idee dat het denken een van het lichaam en de wereld onafhankelijke instelling is, en het in plaats daarvan in haar psychofysische realisatie bekijken. Want zodra we dat doen, blijkt dat een onafhankelijk ruimtebegrip in ons brein nooit ofte nimmer tot stand wordt gebracht. Als er al een kaart van de ruimte in ons denken wordt aangelegd, dan wordt de wereld zelf gebruikt om deze kaart bij te houden en vorm te geven.

Deze gedachte is in de laatste jaren in de robotica en de kunstmatige intelligentie uitgewerkt en toegepast. In plaats van robots een interne representatie van de ruimte te geven, krijgen zij bij wijze van kaart alleen maar navigatie-instructies. Net zoals wij ons een liedje pas weer kunnen herinneren als we het beginnen te zingen, zo weten deze robots een plek alleen maar te vinden omdat ze weten hoe ze moeten bewegen. Van de ruimte waarin zij zich bewegen, weten ze strikt genomen niets. Maar het succes waarmee deze robots, in tegenstelling tot hun kaartlezende voorgangers, de navigatietalenten van mensen kunnen nabootsen, doet vermoeden dat ook wijzelf misschien helemaal geen kaartlezers van de ruimte zijn.

Instructies

Hier kan ik kort zijn: het blijkt helemaal niet moeilijk om de ruimte weer in haar hoes te krijgen. Wanneer we stilstaan en de lege ruimte bekijken, ontvouwt zich in het innerlijk diezelfde ruimte, en wij kunnen niet meer denken dat die kaart van de innerlijke ruimte nog verdwijnt. Maar in de handeling van het bewegen in de wereld is de kaart verdwenen. Dan vouwen we de kaart als vanzelf weer op. De instructie is kortom: beweeg.

53°12'37.84"N 06°34'12.29"E
1 1998
2 Groningen
3 Oost
4 40
5 Auto
6 1000 gulden
7 Groningen
8
9
10 Auto
11 8 euro
12 Bonelli computer-generated paintings
13 Een dorpse locatie kan uiteindelijk een goede uitstraling genereren binnen de kunstwereld. Wel lijkt Kunsthuis Syb verliefd te zijn op het Sandberg Instituut, althans die naam komt wel erg vaak naar voren, is het een dependance van het Sandberg?
14 Nee
15 Bij jezelf thuis

53°13'42.56"N 06°34'42.66"E
1 De laatste keer dat ik meedeed aan een project in Syb was een tekeningentoonstelling geïtiteld Is_gesteend. Van 29 maart tot 27 april 2003
2 Groningen (kan met opera google earth niet downloaden, sorry)
3 Zuidwest
4 46.8 km
5 Met de bus (
ienen met iemand meerijden in de auto)
6 24 strippen is ongeveer 8,50 euro
7 Groningen
8 Idem
9 Idem
10 Idem
11 Idem
12 Ja, met het project Moeilijk_lichaam
13 Nee, zowel ervoor als erna verdwaal ik nog steeds even vaak. Ook in de kunstwereld
14 Nee
15 Een centrum van de wereld

53°12'42.78"N 06°34'36.31"E
1 Ik deed mee aan een project in januari 2004
2 Ik woonde in Enschede, Overijssel
3 Zuidoostelijk
4 Bij benadering 200 (van kaart)
5 Met auto en trein
6 Het budget voorzag ons van een gemiddeld budget van 100 euro plp voor reiskosten vergoeding. Mijn gemaakte kosten zullen dit bedrag hebben benaderd
7 Ik woon in Groningen
8 Oostelijk
9 Bij benadering 50 kilometer (van kaart)
10 Per bus
11 16 euro 50
12 Nee
13 De ligging van Kunsthuis Syb heeft mij geconfronteerd met de waanzin van vervoerskosten voor zowel bus, trein als auto. De confrontatie met de onmogelijkheid om mij zelf redelijk vrij en frequent door Nederland te begeven om projecten als het onze in Syb te realiseren doet me het hoofd een beetje in de schoonen zakken. Kunsthuis Syb was een leuk podium voor mij maar reiskosten/vergoedingen hebben moeten maken, inclusief alende openbaar vervoerbedrijven. Nu weet ik dat het de bedoeling is dat je er in residentie zit, maar naast Syb is er ook nog een andere leven elders dat persoonlijke aandacht vraagt.
14 De 'wereld' is een lange lijn, geen bal waar een kop en een kont aanzit. De opzet van de projecten in Syb begint goort van mentale ruimte zing van kunstenaars. Dit doen ze door de kunstenaars zo een compleet mogelijk Thuis aan te bieden, recht boven de ruimte die voor een maand het open atelier zal zijn van 'artists in residence'. Voor mij persoonlijk werkte dit idee redelijk. Ik heb er prima kunnen werken, en ongehinderd op mijn gemak kunnen voelen om mijn ding te doen. Voor 1 maand was Syb het centrum van mijn gedachten, een puntje op de lijn. Nu loop ik weer ergens door Groningen, het centrum van de wereld
15 Door Groningen

Klaas Koetje

Oriëntatie 53°03'32.80"N 06°04'36.45"E

Enkele opvallende zaken:
Kunsthuis Syb wordt niet beschouwd als middelpunt van de wereld, echter: De locatie van Kunsthuis Syb is te beschouwen als het vaste punt van een slinger. Immers, kunstenaars die op geringe afstand wonen blijken zich na een project over een kleinere amplitude te verplaatsen dan kunstenaars die op grotere afstand wonen. Oftewel, kunstenaars die toch al ver weg woonden verhuizen over grotere afstanden.

De gemiddelde afstand waarover een kunstenaar moet reizen om Kunsthuis Syb te bereiken, bedraagt afgerond 100,52 kilometer (3216,71 km gedeeld door 32) als een project uitgevoerd wordt. De gemiddelde afstand waarover een kunstenaar moet reizen om Kunsthuis Syb te bereiken, bedraagt afgerond 220,61 kilometer (7059,61 gedeeld door 32) als een project tot het verleden behoort. Kunstenaars die geen idee hebben van afstand zijn niet in deze berekening opgenomen.

Vijftig procent van de mannelijke kunstenaars van buitenlandse origine verhuist na een project in Kunsthuis Syb naar Dublin, Ierland.

Er is geen duidelijke verandering waar te nemen in gebruikte transportmiddelen in de periode 2000-2005.

Uit de gegevens valt niet op te maken of de reiskosten hoger of lager zijn geworden. Toch kan een ieder weten dat de brandstofprijs in de afgelopen vijf jaar fors is gestegen. Vliegtickets zijn goedkoper geworden. Het verdient dus overweging om een vliegveld in Beetsterzwaag aan te leggen en per vliegtuig naar Kunsthuis Syb te reizen.

Er bestaat een behoorlijke mate van verwarring over het kompas. De hoofdwindrichtingen zijn Noord, Oost, Zuid en West. Die zijn onderverdeeld in Noordoost, Zuidoost, Zuidwest en Noordwest. Deze vallen weer onder te verdelen in Noordnoordoost, Oostnoordoost, Oostzuidoost, Zuidzuidoost, Zuidzuidwest, Westzuidwest, Westnoordwest en Noordnoordwest. Desgewenst kan een verdere onderverdeling plaatsvinden. Handiger is evenwel het kompas onder te verdelen in 360 graden.

Kunstenaars die Anja heten gaan met collega's in een auto naar Kunsthuis Syb.

Het regent nooit op Google Earth.

De antwoorden van drieëndertig kunstenaars zijn elders in dit katern te vinden. De samensteller staat niet garant voor het wetenschappelijk gehalte van voorgaande stellingen of de juistheid van de verstrekte gegevens.

47°22'47.99"N 08°32'24.00"E
1 2001
2 Amsterdam
3 Probably North-East
4 About 90 km
5 Car
6 Approx. €35,--
7 Zurich
8 Far away, South
9 Approx. 990 km
10 If one of the kids I filmed at the time I was there became a film star by now
11 Approx. €300,--
12 No
13 Yes, it had an influence on my later work
14 No
15 There's no better or other place for Syb than Beetsterzwaag

52°31'43.39"N 013°23'50.44"E
1 Toen Emmie, Anja en ik bij elkaar kwamen om Sybs ideeën een langer leven te gunnen, heb ik het eerste project in de SYB style georganiseerd. Verder heb ik tijdens mijn medewerking gedurende 3jaren veel projecten mee georganiseerd. Voor het project VOLZET? Van Sabine was ik de directe contactpersoon en ik geloof voor de tekeningenexpositie ook. In de zomer daarvoor heb ik mee gedaan bij 'Amerikanen in Friesland'. (Toen Syb nog leefde heb ik bij 2 expos mee gedaan.) Ik fotografeerde alle projecten die gedurende mijn werkperiode voor Syb daar gerealiseerd werden.
2 Groningen
3 Ten oosten
4 40 km
5 Met de auto en bus
6 10 euro met de bus retour (al mijn Syb bonnen heb ik niet bij me)
7 Berlijn
8 Ten oosten
9 Ongeveer 620 km
10 Met trein en bus of trein en auto. Of met vliegtuig en trein en bus
11 Ongeveer 160 euro retour
12 Heel vaak. Laatst keer was op 4 sept. 2004, afscheidsfeest voor mij en Emmie
13 Niet echt
14 Nee
15 Er is volgens mij geen centrum van de wereld. Ook voor kunst niet. Kunst wordt overal gemaakt en moet daarom ook overal getoond worden

52°20'53.37"N 04°54'12.39"E
1 Zomer 2004
2 Amsterdam Rivierenbuurt Berkelstraat
3 Zuid-West
4 ±130km
5 Met een busje
6 120,-- euro
7 Amsterdam, zelfde plek
8 Zuid-west
9 ±130km
10 Met auto of openbaar vervoer
11 30,-- euro treinkaartje of benzine want ik zou een auto lenen
12 Nee
13 Ja. Het is heel goed dat er in uithoeken van Nederland (vanuit mijn hoofdstedelijk perspectef) interessante dingen gebeuren die bezocht kunnen worden door mensen die in de buurt wonen. Ik was me niet bewust van het feit dat er een aantal van die plekken zijn in Nederland
14 Nee
15 Dat centrum bestaat niet en zou er ook niet moeten zijn

There is a snack bar across the street in front of Kunsthuis Syb.

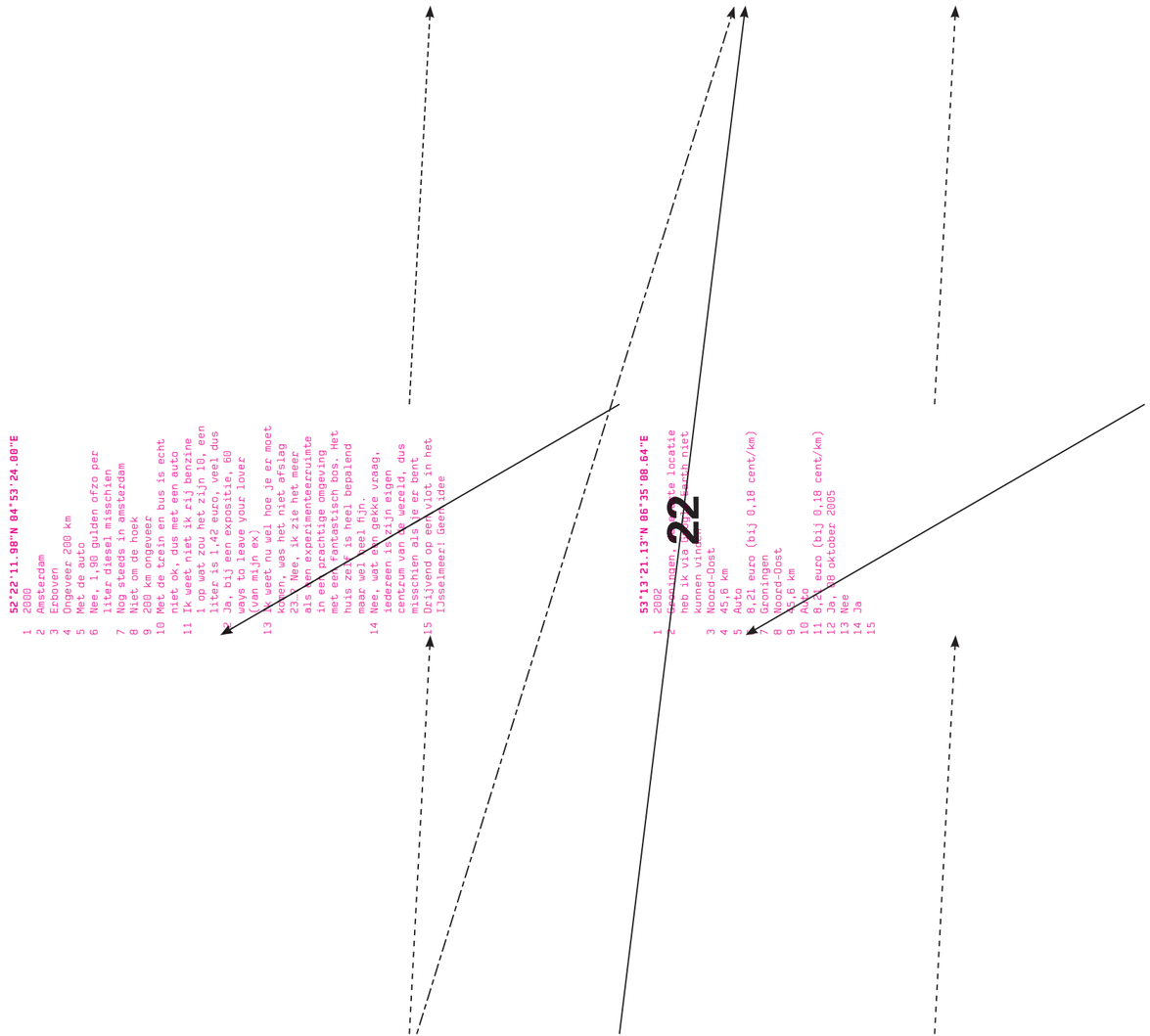

Over de uitgever

Kunsthuis Syb
is een kunstenaarsinitiatief in Beetsterzwaag (Friesland) dat in 2005 zijn vijfjarig bestaan viert middels een vierdelige publicatie waar dit het eerste deel van is. Het werd in 2000 opgericht als voortzetting van Galerie Hellinga. De afgelopen vijf jaar vonden in de voormalige bakkerij van boterballetjes tientallen projecten plaats waarin beeldend kunstenaars, dichters, koks, choreografen, regisseurs, muzikanten en wat dies meer zij de samenwerking met elkaar en met de ruimte aangingen. Het project 'Vijf jaar Kunsthuis Syb' poogt een reflectie te bieden op het artistieke functioneren van het kunstenaarsinitiatief.

Over de auteurs

Klaas Koetje
is videokunstenaar maar treedt ook op bij kunstenaarsgezelschap De Zoete Hanen, daarnaast schrijft hij kunstrecensies en ook als schrijver van fictie heeft hij enkele publicaties op zijn naam staan.

Jan-Willem Romeijn
is natuurkundige en filosoof. Hij promoveerde in Groningen op een proefschrift over de grondslagen van de statistiek, en doceert wetenschapsfilosofie aan de UvA.

Aimée Terburg
is beeldend kunstenaar in Groningen en werkt haar concepten die zich op de rand van abstractie en figuratie bevinden uit met verf op doek, ruimtelijk werk en in woorden.

Marije van de Vall
is als kunsthistoricus gespecialiseerd in het wezen van hedendaagse installatiekunst en is werkzaam bij Design Magazijn in Groningen.

Over de vormgevers

Sulki & Min Choi
werden opgeleid en werken als vormgevers op vele plaatsen ter wereld en bevinden zich momenteel in Seoul, Zuid-Korea. Ze zijn geïnteresseerd in waar grafische vormgeving en inhoud samenkomen.

Over de lezers

Jij kunt reageren op de inhoud van deze publicatie op de website
www.kunsthuissyb.nl.
Wanneer jij je boeiende betoog of je verfrissende visie naar aanleiding van deze publicatie stuurt aan:
info@kunsthuis.nl
o.v.v. 'Vijf jaar Kunsthuis Syb', wordt je reactie op de website gepubliceerd. (De redactie beslist over de plaatsing en kan eindredactionele wijzigingen doorvoeren.)

Bestellen

(Na-) bestellen van deel 1/4, de hele serie of het verzamelomslag om alle vier de edities in te bewaren, kan tegen een geringe vergoeding.
Een uitgave kost €2,50, de hele serie tezamen inclusief omslag kost €10 en het losse verzamelomslag kost €2,50, alles inclusief porto. Maak het juiste bedrag over naar girorekening 6845314 t.n.v. Stichting Syb o.v.v. de productnaam ('Vijf jaar Kunsthuis Syb geheel/1/2/3/4/omslag'), naam en adres. De uiterste besteldatum van het losse omslag is 1 mei 2006.

Informatie

Wil je op de hoogte gehouden worden van toekomstige projecten van Kunsthuis Syb? Zend een e-mail naar info@kunsthuissyb.nl o.v.v. 'mailinglist' en je ontvangt met enige regelmaat het laatste nieuws in je elektronische postvak.

Donateur

Donateur worden van de Stichting Syb kan ook. Maak daartoe minimaal €20,-- voor particulieren of €50,-- voor bedrijven over op girorekening 6845314 t.n.v. Stichting Syb o.v.v. 'donatie'.

Oriëntatie